

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. סרים חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה.....1.
- ב. אנדרונינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה.....1.
- ג. אנדרונינוס נושא אבל לא נישא.....2.
- ד. בתרומה בזה"ז דרבנן.....2.
- ה. עיגול בעגולים עולה.....3.
- ו. את שדרכו לימנות שנינו.....5.

דף פא.

א. סרים חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה

סרים חמה¹ או מי שהוא פצוע דכא וזכרות שפכה שלא ביביד אדם שמותרים לבא בקהל, הוא ואשתו ועבדיו אוכלין, ולא אמרי' דדוקא מי שמוליד מאכיל בתרומה ולא מי שאינו מוליד².

ב. אנדרונינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה

י"א³ שאנדרונינוס, אשתו ועבדיו אוכלין בתרומה. וי"א⁴ שעבדיו אוכלים אך אשתו אינה אוכלת אפילו כשכל את זיכרותו. מפני שהוא ספק אשה⁵ ואין

¹ רמב"ם הלכות תרומות פרק ז הלכה יד

² שאע"ג דכתיב ליד ביתו הם יאכלו והיה מקום לדרוש בראויין להוליד, קמ"ל דלא דרשי' הכי. כמבואר בגמ'

³ דעת רש"י ותוס' להלן פ"ב דקי"ל כר' יוסי דמתני' וב"ד הרא"ש שם. דבר גמור הוא וכן פסק מהרש"ל ביש"ש יבמות פ"ח סי' ה.

⁴ רמב"ם שם

⁵ אולם עיין בסף משנה הלכות איסורי ביאה פרק א הלכה טו שהביא מהרשב"א שכתב הרמב"ם פסק בחיבורו הגדול ובפירוש המשנה שלו כר"י דברייטא דאמר בריה בפני עצמו הוא ולפיכך אינו מאכיל בתרומה לפי שהוא ספק וספיקא דאיסורא לחומרא ופסק כרבי אליעזר דאמר חייבים עליו סקילה כזכר ולא ידעתי היאך יתקיימו שני פסקים הללו שאם אתה מספקו בנקבה היאך אתה סוקל על ביאתו כזכר ושמא הוא סובר דאף רבי אליעזר סבר דבריה בפ"ע הוא אלא שחייבים עליו סקילה כזכר מגזירת הכתוב דכתיב ואת זכר לא תשכב משכבי אשה. ועיין מ"מ הלכות אישות ד הי"א שכתב נמי שדעת הרמב"ם דהוה כבריה בפני עצמה. אולם עיין בלח"מ שם מהדורא ב כתב דס"ל דספיקא הוא ועיין מרכבת המשנה שם שכתב באמת נראה פשוט דסובר רבנו אף על גב דמצד הטבע מומטום ואנדרונינוס הם ספק זכר וספק נקבה ובודאי אינם מצד הטבע בריה בפני עצמו מ"מ יש מקומות שעשאן הכתוב לענין דינא כבריה בפ"ע היכא דמייתרי קראי

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

קדושי קדושים, וכן דעת רוב ראשונים⁶. ואפי' בתרומה בזה"ז שהוא דרבנן⁷, ואפי' בתרומת ירקות ושאר תרומה דרבנן. אבל בתרומת חו"ל אוכלין מספק⁸.

ג. אנדרונינוס נושא אבל לא נישא

האנדרונינוס⁹ מותר לישא אשה¹⁰. וקידושי קידושי ספק¹¹, אבל לא נישא לזכר, והבא עליו כבא על הזכר¹².

ד. בתרומה בזה"ז דרבנן

התרומה והמעשרות¹³ בזמן הזה¹⁴ ואפילו במקום שהחזיקו עולי בבל ואפילו בימי עזרא אינה מן התורה¹⁵ אלא מדבריהן¹⁶, שאין לך תרומה של תורה אלא בא"י בלבד, ובזמן שכל ישראל שם, שנאמר בחלה¹⁷ ולמדים תרומה

⁶ ר"ח ורי"ף ורמב"ן ורשב"א וריטב"א ומאירי ופסקי רי"ד וריא"ז ביבמות שם וכ"ד התוס' בנדה מ"ז א' ד"ה אמר

⁷ מל"מ שם יז

⁸ מנ"ח רפב ג

⁹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק א הלכה ז

¹⁰ ודעת רבינו אף על פי שהוא ספק וקידושי ספק כמו שנזכר פ"ד מהלכות אישות אעפ"כ נושא לכתחילה שאע"פ שאין אשה נושאת אשה אנדרונינוס נושא הוא אשה דהא חזינן דרחמנא רבייה לענין משכב זכור ואף על פי שאשה אינה נושאת אשה ונשים המסוללות זו בזו אסור הוא כמו שנזכר פרק כ"א לענין זה אנדרונינוס כזכר הוא זהו דעת רבינו

¹¹ הלכות אישות פרק ד הלכה יא

¹² אולם רק בבא עליו דרך זכרותו כלומר מאחוריו חייב, אבל אם בא עליו דרך נקבותו פטור. כמבואר להלן דף פב.

¹³ ובכלל זה מעשר שני ומעשר עני, כ"מ פ"ד ממע"ש הט"ו דלא כתשו' הרדב"ז סי' ב' אלפים ע' וכבר חזר מזה כאן וכתב וזה יותר נכון אף על פי שלא כתבתי כן בתשובת שאלה.

¹⁴ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה כו, שו"ע ונו"כ י"ד שלא ב

¹⁵ ומ"מ עזרא קידש מה"ת שאם יבואו כל ישראל א"צ קידוש אחר. וכן לעת"ל א"צ קידוש אחר דקדושת עזרא נתקדשה לעת"ל כמבואר שם ברמב"ם ד"ה וזו כוונת רבנו בספ"ו מביה"ב ובפ"ב משמיטה הט"ו שנתקדשה מה"ת לתרו"מ. חזו"א שביעית סי' ג' סקט"ו ועי' רדב"ז שכ' כעין זה וכ"כ אר"ן חפ"ן בפתיחה. אמנם במאירי חלה פ"ד מ"ה משמע שכשיבואו כל ישראל יצטרכו להקדישה קדושה אחרת ע"ש וצ"ע.

¹⁶ ולר"ל סבירא ליה כמ"ד בערכין (ל"ג ע"א) דבימי יאשיהו חזרו כל השבטים, וכן בימי עזרא עלו כל השבטים, והוי קדושת עזרא גם כן על ידי כיבוש, וקידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא. ובזמן חזוה ושוק הוי דאורייתא. קרן אורה.

¹⁷ ואע"ג שפסוק זה בחלה כתיב, הוקשה תרומה לחלה, ותרומות ומעשרות הוקשו זה לזה והן ענין אחד, וכן במעשר שני ומעשר עני. עיין רדב"ז וחזו"א שם ט ועיין בפיה"מ תרומות פ"א מ"ה, והרבה ראשונים ובכללם הראב"ד כאן וסד"ת בה"א"י והרשב"א בשבועות ט"ז א' ולהלן דף פ"ב ובסוף פסקי חלה ובמשמרת הבית

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ומעשרות ממנה (במדבר טו פסוק יח) בְּבִאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ, ביאת כולכם כמו שהיו בירושה ראשונה וכמו שהן עתידין לחזור בירושה שלישית, לא כשהיו בירושה שנייה שהיתה בימי עזרא שהיתה ביאת מקצתן¹⁸ ולפיכך לא חייבה אותן מן התורה¹⁹. וי"א²⁰ שרק חלה בזמן הזה דרבנן אך תרומה ומעשרות בזמן הזה דאורייתא. ונהגו לעיקר בדעה הראשונה²¹.

ה. עיגול בעגולים עולה

בית ד' ריש שער ב' והמאירי כאן הקשו עליו דהאי קרא לא כתיב רק גבי חלה ולא ילפי' חלה מתרומה ומ"מ הסכימו רוב הראשונים דתרומה בזה"ז דרבנן משום דס"ל שקדושת עזרא במלה אחר החורבן¹⁸ כמבואר כתובות כה. שרובן נשארו בבבל דכתיב (עזרא ב) כל הקהל כאחד ארבע רבוא, ועוד שהרי עשרת השבטים לא עלו. ועיין רמב"ן בס' הזכות גיטין ל"ו א' ובמאירי במגן אבות ענין ט"ו ועי' גיטין ל"ו ב' תד"ה בזמן. וכן לענין שביעית, אבל לענין בלאים וערלה הרי זה מן התורה גם בזמן הזה. כמבואר ברמב"ם שם ה"ה¹⁹ דעת הראב"ד שם. ובפ"כ מא"ב ה"ג והר"א אב"ד מובא ברשב"א להלן פ"ב ב' והכו"פ פ"ה והטור יו"ד סי' של"א בשם הר"י וכ"ד הרמב"ן בס' הזכות גיטין ל"ו וכ"כ המרדכי בה"א"י בשם היראים וכ"ד ה' א"י להטור ה' חלה סי' י' [רק שכתב דוקא אם תהי' עיר א' בא"י מיוחדת לדירת ישראל והשדות מיוחדות לישראל ולא יהי' עליהן אימת גוי שיוכל לגרשם ממנה] והמאירי ביבמות כאן ע"ש וכן משמע מדבריו בפסחים מ"ד שכ' תרומה בזה"ז שאינה במקומות הרחוקים אלא מד"ס ומשמע דהמקומות שחוץ לא"י קורא מקומות הרחוקים אלמא דבא"י מה"ת, אבל במגילה י' ובמכות י"ט ובשבועות ט"ז דעתו דבמלה קדושת הארץ ובכתובות כ"ה סתם כדעת רבנו ומש"כ החרדים שכ"ד נאון ורבנו יוסף טוב עלם והר"ר מתת' והרב בעל העזר והר"ר אליעזר מהור קדש לכאן כתב כן ע"פ הכו"פ פ"ג ופ"ה ולכאן אין מדבריהם ראי' ע"ש וצ"ע. דרך אמונה ציון ההלכה הלכות תרומות שם ס"ק צד.

²¹ רמ"א ביו"ד שם וכ"כ בחזו"א שביעית סי' ט' סק"ח שאנו סומכין על הפוסקים דבזה"ז תרו"מ מדרבנן. וכן בדרך אמונה שם ס"ק רלא ובציון ההלכה שם ס"ק צה הביא שנו"מ לענין ספקות וכה"ג כמש"כ בחזו"א שביעית סי' ו' סק"ג וכן פסק הריטב"א ביבמות פ"ב ב' ובפסחים מ"ג ובנדה מ"ו דתרומה בזה"ז דרבנן וכן האו"ז בס' רי"ג בשם הריטב"א וכן בארחות חיים סוף ה' חלה בשם הר"ר אשר וכן הסכים המ"מ בפ"כ מא"ב ה"ג והסמ"ג סוף מ"ע קל"ג בשם הר"י ע"ש [אבל בל"ת רנ"ח כתב דהוא מה"ת] ובתשובות ר"ב אשכנזי בריש סי' א' הביא כן גם בשם תלמיד הרמב"ן והר"ר טודרוס הלוי וכן בביאור הגר"א יו"ד שם סק"ו בליקוט נראה דעתו כדעת רבנו ועי' בתשו' רב"צ אשכנזי סי' א' שהביא שדעת רוב הראשונים דבזה"ז דרבנן וכן מסיק בעה"ש, ובחזו"א שביעית סי' כ' בליקוט שבסוף הסי' ד"ה וכן הטור כ' דהדין אין מוכרע ומ"מ נקט להלכה בכמה מקומות דהוא דרבנן וכ"כ בשביעית סי' ט' סק"ח שאנו סומכין על הפוסקים דבזה"ז תרומה דרבנן וכן פסק בקונטרסו סי' ג' אות א' ועי' בשע"צ שכ' דגם לדעת רבנו דבזה"ז דרבנן מ"מ דינו כשל תורה ממש לכל ספקותיה דאזלי לחומרא חוץ מלענין תערוכות וכ"כ בארץ חפץ והוא עפ"ד המל"מ בפ"ז הי"ז אבל דעת החזו"א בשביעית סי' ו' סק"ג אינו כן.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

התרומה או תרומת מעשר²² שהתערבה מין במינו²³, בין טהורה ובין טמאה אינה בטלה בששים כשאר איסורים²⁴, אלא עולה באחד ומאה²⁵ בין שנתערב בלח או ביבש²⁶.

ואפי' תרומת ירק שהוא דרבנן²⁷, או תרומה בזה"ז, או תרומת הגוי, או תוספות תרומה. אבל תרומת עציץ שאינו נקוב אינה מדמעת.

כיצד סאה תרומה או תרומת מעשר שנפלה למאה סאה של חולין, ונתערב הכל, מפריש מן הכל סאה אחת, וי"א שצריך שיאמר עליה "הרי זו תרומה", ונותנה לכהן משום גזל השבט²⁸, והשאר מותר לזרים,

ויכול להרים מאיזה צד שירצה ואסור לאכול את השאר עד שיפריש ואף בזה"ז שאין נותנין לכהן אסור לאכול עד שירים דלא פלוג רבנן ולא סגי כאן שיקרא שם לצפוננו או לדרומו אלא צריך שיפריש ממש וסאה זו שהוא מרים יש לה כל דיני תרומה ואסורה לזרים.

למרות שאיסור שהוא דבר חשוב אינו בטל כלל אם נתערב בהיתר כמו שיבואר להלן, תרומת פירות וירקות בזמן הזה שהיא דרבנן²⁹, בטלה גם בדבר חשוב.

²² וכן חלה וביכורים דינם כתרומה

²³ עיין רשב"א חולין צ"ז ורא"ש ערלה פ"ב מ"ז

²⁴ שמה"ת דין תרומה כדין שאר איסורים שאם נתערב תרומה בין טהורה בין טמאה מין במינו בטל ברוב ובשאינו מינו אוסר בנותן טעם אבל חכמים החמירו בתרומה מין במינה שאין בטל אלא במאה דהיינו שאם נתערבה תרומה בחולין במקום שיש מאה פעמים כמותה בטלה, רק שצריך להרים כמו שיבואר אבל מין בשאינו מינו לא החמירו בזה ודינו כשאר איסורים דאוסר רק בנותן טעם כמש"כ רבנו בסמוך ה"ב ובפס"ו ממאכ"א ה"ו וכ"כ רוב הראשונים.

²⁵ רמב"ם הלכות תרומות פרק יג הלכה א

²⁶ עיין ט"ז יו"ד סי' שכ"ג סק"א בשם רש"י בחולין צ"ט א' וכ"ד הר"ש והרא"ש ערלה פ"ב מ"ז והרשב"א בחולין צ"ז: ומוכא בחזו"א ערלה סי' ח' סק"ו שגם אם סילק את התרומה ונשאר רק טעמה כגון שנתבשלה עם החולין אפ"ה צריך במין במינו מאה נגד התרומה ועי' רשב"א שם מביא דעת התו' שלא הצריכו וחולק עליהן שגם דעת הרמב"ן נראה דלא כתו' אלא שצריך ק"א.

²⁷ דרך אמונה שם ז

²⁸ ירו' רפ"ב דערלה וכ"כ רבנו בפס"ו ממאכ"א ה"ו

²⁹ בפלתי סימן קא ס"ב הביא מתוספות (שם ד"ה מאי) והר"ש (ערלה פ"ג מ"ז) שהוא משום דאיכא תרתי דרבנן, בזמן הזה, וגם פירות שאינו דגן תירוש ויצהר, ולכך במילים, אבל הדא איסור דרבנן לא במיל. אולם לרמב"ם דס"ל דתרומת פירות דאורייתא, בזמן הבית א"כ לא הוי אלא חד דרבנן ומוכח דאף חד דקבנן בטל בדברים החשובים. אולם עיין להלן שלרמב"ם בלא"ה רק שבעה דברים הוי חשובים וא"כ עיגולי דבילה בטל משום שאינו מהשבעה.

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

לפיכך עיגולי דבילה³⁰ גדולים וקטנים, שנפל עיגול דבילה של תרומה³¹ לתוכן, ואין ידוע אם גדול היה אם קטן, למרות שעגול דבילה הוא דבר חשוב שאינו בטל בשאר איסורין, בתרומה בזמן הזה שהיא דרבנן, הרי הן מעלין בין במנין בין במשקל.

כיצד נפל עיגול למאה³² עיגולין גדולים וקטנים, הריני אומר קטן נפל ומגביה אחד מן הקטנים³³, נפל עיגול לתוך מ' עיגולים מהן עשרים עיגול משקל כל אחד ארבע ליטרין, ומהן עשרים עיגול משקל כל אחד ליטרא, הואיל ומשקל הכל מאה ליטרין ואחד, הריני אומר קטן נפל ומגביה אחד מן הקטנים³⁴.

דף פא:

ו. את שדרנו לימנות שנינו

³⁰ כלומר תאנים מיובשות הדבוקות יחד בעיגול
³¹ דעת הרמב"ם שדכל פירות האילן וזרעים וקטניות חייבין מה"ת בתרו"מ חוץ מירקות ועוד מספר דברים. אבל רוב הראשונים (רש"י בברכות ל"ו א' ועוד מקומות, והר"ש בריש מעשרות והרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן והראב"ד בהשגות לקמן פ"ג הט"ז והרא"ש והמאירי ופסקי רי"ד שם ורי"א ז' בפ"ק דקדושין והר"ש משנן והתשב"ץ ונמוק"י ועיין דרך אמונה ציון ההלכה תרומות ב ס"ק ז שהבעא את על המקורות) חולקין ע"ז וס"ל דמה"ת אין חייב בתרו"מ אלא דגן תירוש ויצהר כלומר ה' מיני תבואה וזיתים וענבים אבל שאר כל הדברים אינן אלא מדרבנן ודעת הרמב"ן בחומש דברים יד כב דאפי' זיתים וענבים העומדים לאכילה אין חייבין מה"ת בתרו"מ רק יין ושמן אבל בחידושינו בגמ' ב"מ פח: מסיק הרמב"ן ואפשר דאפי' זיתים וענבים שחשבן לאכילה חייבין מה"ת וכן דעת רודה"פ, ועיין דרך אמונה תרומות פ"ב ה"א שי"א דכל שבעת המינים תרו"מ שלהן מה"ת וי"א בראב"ד תו"כ קדושים פ"ב דתרומה אין חייב מה"ת אלא בדגן תירוש ויצהר אבל שאר המעשרות חייב הכל ודעת היראים מצוה נ"ג קמ"ז וסמ"ג מ"ע קל"ז קס"א דרק מעשר שני חייבים כל המינים ואפי' ירקות מה"ת אבל שאר תרומות ומעשרות אפי' מעשר עני אין חייב אלא דגן תירוש ויצהר ודעת הריטב"א להיפך דמע"ש רק בדגן תירוש ויצהר ושאיר תרומות ומעשרות נוהג בהכל ולהלכה קי"ל כרוב הפוסקים שכל התרומות והמעשרות חוץ מדגן תירוש ויצהר הוא מדרבנן עיין חזו"א שביעית סי' ז' סקכ"ה.

³² באמת א"צ מאה עיגולין כיון דתלינן דקטן נפל שניש במשקל מאה פעמים כנגד הקטן
³³ לענין זה שא"צ להגביה אלא הקטן דאמר' לי' לכהן אייתי רא"י דגדול נפל וטול אבל לענין ביטול אפי' אם היינו חוששין שמא הגדול נפל ג"כ מתבטל במנין שהרי כתב רבנו דמבטל גם במנין לקולא מיהו אם היינו יודעים בודאי שהגדול נפל לא היו הקטנים מצטרפין כיון שאין עליהן ספק
³⁴ אבל לא יגביה רבע מגדול שא"כ אינו פוגע בתרומה שאם גדול נפל צריך ליטול כולו ואם קטן נפל א"כ אין פוגע בהתרומה

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

כבר התבאר במסכת ביצה דף ג: שי"א³⁵ שדבר חשוב³⁶ וגם דרכו להמכר לפי מספר יחידות, אוסר³⁷ בכל שהוא³⁸, והם שבעה דברים א. אנוזי פרך ב. רמוני בדין, י"א³⁹ שהם אנוזים הבאים מפרך ובדין שמקומות הן וי"א שאלו אנוזים גדולים שקליפתן רכה ונפרכים ביד, אבל הקטנים⁴⁰ אף החשובים

³⁵ מבואר בגמ' ארבע שיטות

א. השיטה המקילה ביותר חכמים סוברים שרק ששה דברים אוסרים בכל דהוא. דהיינו אנוזי פרך רמוני בדין וחביות סתומות וחולפות תרדין וקולסי כרוב ודלעת יונית.

ב. רבי עקיבא מוסיף עוד, אחד דהיינו ככרות של בעל הבית. וביחד הם שבעה דברים.

ג. פירוש של רבי יוחנן בדברי רבי מאיר, דאת שדרכו למנות שנינו, דהיינו מחמת חשיבותו אינו נמכר כלל באומד, אלא לעולם דרכו למכרו במנין, אבל דבר שלפעמים נמכר גם באומד כחתיכות ועגולים, בטל ברוב או בששים.

ד. השיטה המחמירה ביותר ופירוש של ר"ל דפליג וסובר "כל שדרכו למנות שנינו", דהיינו שאפילו אם לפעמים נמכר באומד אבל יש שמקפידים מפני חשיבותו למכרו במנין, אם כן נחשב דבר חשוב ולא בטיל כלל.

רוב הראשונים פסקו כרבי יוחנן דהלכה כרבי מאיר נגד חכמים, כמשי"ב הב"י שרק דבר שדרכו למנות שנינו, דהיינו לעולם דרכו למכרו במנין. וכ"ד הרא"ש ורי"י והרשב"א והריטב"א, והרמב"ן, והר"ן.

רוב הגאונים פסקו כר"ל דהלכה כרבי מאיר כמשי"ב בט"ז שם א משע"ד וכ"כ באו"ה וכ"כ הב"ח דהכי נהנינן דכל שדרכו למנות שנינו, דהיינו אפילו אם לפעמים נמכר באומד אבל יש שמקפידים מפני חשיבותו למכרו במנין, אם כן נחשב דבר חשוב ולא בטיל כלל. וכן דעת הבעל העיטור והרש"ל.

הרמב"ם פסק דרך ז' דברים לא בטלי כלל כרבי עקיבא.

דעת המחבר קי א כדעת הרמב"ם (מ"א פ' ט"ז הלכה ג') פסק כר"ע דאפילו דבר שדרכו למנותו לעולם בטיל, ואם תאמר א"כ אמאי לא מני נמי חתיכה הראויה להתכבד ובריה ובעלי חיים דכל הני נמי חשיבי ולא בטלי, וי"ל דהך מתניתין קאי אפלוגתא דרבי מאיר וחכמים בחבילי תלתן [ערלה פ"ג משנה ו'] דרבי מאיר אומר ידלקו וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים, ומאי דקאמר בתר הכי שאינו מקדש אלא ששה דברים בלבד היינו מדברים שעולין באחד ומאתים וכדמסיים [שם משנה ז'] הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם, אבל בעלי חיים וחתיכה הראויה להתכבד ובריה אינן ראויין לערלה ולא לכלאי הכרם ולהכי לא קחשיב להו. פרי חדש שם ס"ק ז.

³⁶ עי' פרי תואר סק"ג שהעלה דהא דקיי"ל דדבר חשוב לא בטל הוא רק בדבר שאסור בהנאה אבל במידי דאסור רק באכילה ולא בהנאה אפי' דבר חשוב בטל עיין שם אמנם יעוין בשפ"ד סק"ב ובמטה יהונתן ובערך השלחן אות ה' שהשינו על הפרי תואר בזה והעלו בראיות דדבר חשוב לא בטל אפי' בדבר שמותר בהנאה עיין שם

³⁷ עי' בס' שנות אלי' (מהגר"א) על משניות סדר זרעים בפרק ג' דערלה שם דלמאי דמשני בציפורתא אינה בטילה מדאורייתא עיין שם ומבואר מדבריו דהא דדבר חשוב אינו בטל הוא מדאורייתא וכיוצא בזה כתב ג"כ במשנה למלך פרק א' מהלכ' משכב ומושב הלכה י"ד וע' בשערי דעה סק"ג שהתפלג על דבריהם בזה דמבואר ברמב"ם בפרק ט"ז מהלכ' מאכלות אסורות וכן הוא פשוט בכל הפוסקים דהא דדבר חשוב לא בטל אינו אלא מדרבנן ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ח ק"ט ק"י שהאריך טובא בענין זה והביא ג"כ כמה ראיות דהא דדבר חשוב לא בטל אינו אלא מדרבנן עיין שם. דרכ"ת שם ה

³⁸ עיין בש"ך א שאפילו באינו מינו.

³⁹ רש"י פ' פרך ובדין מקומות הן והברטנורא כתב ואני שמעתי אנוזים שקליפתן רכה ונפרכים ביד, דאע"ג דדין דדבר חשוב לא הוי רק מדרבנן ובכ"מ ספיקו לקולא מ"מ בזה יש להחמיר כב' הפירושים דכיון שאין אנו יודעין איזה מהפירושים עיקר ע"כ יש להחמיר בשתייהן.

⁴⁰ ובלא זה אינם בכלל זה כיון שאינם נקראים כלל אנוזים בלשון הקודש רק לזיוס. ביד יהודה בפיה"ק סק"ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

שקליפתן רכה אינם בכלל דבר חשוב כיון שאין הדרך למכרן כלל רק במידה או במשקל. ג. חביות גדולות סתומות, אבל קטנות אינן חשובים וחד בתרי בטל ואם הם פתוחות אפילו של י"ג בטילי דלא חשיבי, וכן בקבוקי יין החשובים כ"ז שהם סתומים אבל אם הם פתוחים בטילין⁴¹. ד. וחלפות תרדין, ה. וקלחי כרוב, ו. ודלעת יונית, ז. וככרות של בעל הבית להוציא של נחתום אבל במקומות שגם של נחתום חשובים אינן בטלים⁴² אפי' הם קטנים כיון שבעת גם הקטנים אינם נמכרים אלא במנין. ודוקא בשלמה אבל פרוסה בטל וכן מצה שלימה לא בטילה לא בטל ופת הנילוש בשומן או בחמאה גם בפרוסה והכל הוא לפי הענין. וכן בעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים.

וכן לכל דבר שהוא חשוב ביותר ונמכר לפי מנין באותו המקום ובאותו הזמן. אבל שאר דברים, אף על פי שדרכן למנות, ונמכרים לפי יחידה הרי אלו עולים בשיעורן, וי"א⁴³ שכל⁴⁴ דבר שבמנין, דהיינו שדרכו למנותו תמיד⁴⁵, ותמיד נמכר לפי יחידות, אינו בטל אפילו אם אינו חשוב מצד עצמו, וכן נוהגין.

⁴¹ ועי' ביר יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ה מ"ש בזה ולדינא העלה דלדין דקיי"ל דהעיקר תלוי בדרכן למנות הנה בין כיון שאנו רואין דהיינות החשובים דרכן ליתנם בכלי זכוכית חתומים כדי שיעמדו ימים רבים וכן נמכרים תמיד במנין ע"כ אם נתערב כלי יין כזו של איסור בשל היתר לא בטל וכ"ז כשהם סתומות אבל אם הן פתוחות בטילין

⁴² ועמ"א סי' תמ"ז סק"מ דמצה שלימה לא בטילה דהוי דבר שבמנין ועיי"ש עוד בס' תנ"א סק"ל ל"ז עי' ביר יהודה בפיה"א סק"ה ובפיה"ק סק"ו

⁴³ רמ"א שם כדעת רוב הראשונים פסקו כרבי יוחנן דהלכה כרבי מאיר נגד חכמים, שרק דבר שדרכו למנות שנינו, דהיינו לעולם דרכו למכרו במנין וכן דעת הרא"ש כר"י. והב"י (רס"י סימן ק"י) כתב בשם רבינו ירוחם דדעת רוב הפוסקים דהלכה כר"מ אליבא דר"י. וכן פסקו הרשב"א והריטב"א, והרמב"ן, והר"ן.

⁴⁴ הפר"ת (ס"ק ג) סובר דבאיסור דרבנן ובפרט באיסור דרבנן דאין עיקרו מי התורה, לא נאמר דין דבר שבמנין והר"ן בטיל. אולם הפמ"ג (שפ"ד ס"ק ב) כתב דאין לחלק, ואיסור חשוב בין דאורייתא בין דרבנן לא בטיל. וכן סובר האו"ה (כלל כ"ה דין א) וכהנה"ג (בהגהת טור ס"ק ה) ועיין בהגהות הח"ס לעיל סי' ק"א שהביא רא' מהתוס' לחלק בזה בין חד דרבנן לתרי דרבנן דבחד דרבנן שייך דין דבר שבמנין לא בטל אבל בתרי דרבנן בטל, ועיין פלתי סימן קא ס"ק ב יש בזה מקום עיון, באיסור דרבנן דאין אסור רק באכילה, אי בטיל או לא. כי בגמרא דיבמות (פ"א ע"א) אמרו דבר שבמנין במילתא דרבנן בטיל, ולכך אמר ריש לקיש הואיל ותרומה דרבנן עיגול בעיגולים עולה, והקשה התוספות (שם ד"ה מאי) והר"ש (ערלה פ"ג מ"ז) חבילי תלתן בכלאי כרם לרבי מאיר דס"ל (ערלה פ"ג מ"ז, יבמות שם ע"ב) שדרכו למנות לא בטילה, הא כלאי כרם דרבנן, ותירצו דגבי תרומה איכא תרתי דרבנן, בזמן הזה, וגם פירות שאינו דגן תירוש ויצהר, ולכך בטילים, אבל חדא איסור דרבנן לא בטיל. ועוד תירצו הואיל וס"ל כל שדרכו למנות לא בטיל, א"כ נחית חד דרגא באת שדרכו למנות דחשיב טפי, [דאפילו] [באיסור] דרבנן לא בטיל. וא"כ לדידן דלא קיימ"ל כל שדרכו למנות, רק את שדרכו למנות (רמ"א סי' ק"י ס"א פלתי שם ס"ק ד') (ו)בטיל בדרבנן. וא"כ הרי כאן ספק על איזה משני תירוצים בתוספות נסמך. ועיי"ש שהאריך בזה.

⁴⁵ עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ח שעמד על המחקר בענין המטבע אי הוי בכלל דברים החשובים דלא בטלה אפי' באלף והביא רא' דהוי דבר חשוב עיין שם באריכות ועי' בשו"ת יאודה יעלה (למהר"י קובו) חיו"ד סי' ח' מ"ש בדברי הרב חק"ל בזה ומדחה ראיותיו ועיי"ש במ"ש בזה לדינא. דרכ"ת שם כג

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ולפיכך ככרות לחם שנמכרות לפי יחידות, או פירות כגון אגס שנמכר לפי יחידה אינם בטלים אם הם איסור שהתערב בהיתר, וכגון לחם "חדש" או כלאי הכרם. וכן אגס בשמיטה. וכדומה שהתערבו אינם בטלים לכו"ע.

אך ביצים במקומות שדרכם להמכר לפי מספר היחידות⁴⁶, לדעה הראשונה הרי הם בטלים שהרי אינם חשובים מצד עצמם, ולשיטה השניה אינם בטלים⁴⁷.

⁴⁶ ועיין פרי חדש שם ס"ק ט ומיהו כתבו האחרונים דהאידינא שאין בנמצא למכור סל מלא ביצים באומר בלי מנין לכולי עלמא לא בטלי.

⁴⁷ ועיין כף החיים שפוסק כשיטת העיטור, אך בהפסד מרובה ניתן לסמוך על הרמ"א, וכ"פ הט"ז (סק"א) בהפסד.